

Açık Öğretim Fakültesi Adalet Programı

HUK101U Hukukun Temel Kavramları Ders Notları

Öğretim Üyesi: REŞİT KARAASLAN

İÇİNDEKİLER

- ❖ Ünite 5: Hukuki İlişkiler Ve Haklar
- ❖ Ünite 6: Hakkın Kazanılması, Kaybedilmesi, Kullanılması Ve Korunması
- ❖ Ünite 7: Özel Hukukun Dalları
- ❖ Ünite 8: Kamu Hukukunun Dalları

05.12.2018 - 15:00 - 16:00

ÜNİTE:5 HUKUKİ İLİŞKİLER ve HAKLAR

Hak: hukuk tarafından tanınan, yararlanılması hak sahibinin iradesine bırakılan ve korunmasını isteme hususunda bireyin yetkili sayıldığı menfaatlerdir.

Objektif Hukuk: Hukukun tamamı = HUKUK

Sübjektif Hukuk: Objektif hukukun kişilere bahsettiği yetkileri ifade eden kısmı = HAK

= Hukuk düzeninin kişilere tanıdığı yetkilere ve kişilerin hukuk düzeni tarafından korunan menfaatlerine hak denir.

Hakların Niteliğine İlişkin Kuramlar

- İrade Kuramı
- Menfaat Kuramı
- Karma Kuram

KAMU HAKLARI (Bireyler ile Devlet arasındaki ilişkiler)

- **Genel Nitelikli Kamu Hakları:** Anayasa Md 12: "Temel Hak ve Ödevler
 - **Kişisel kamu hakları:** koruyucu kamu hakları (negatif statü hakları) --> Devlet tarafından aşılamayacak ve dokunulamayacak özel alanının sınırlarını çizen hak ve hürriyetlerdir.
Örnek: Özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı, mülkiyet hakkı, din ve vicdan özgürlüğü
 - **Sosyal ve ekonomik kamu hakları:** (pozitif statü hakları = isteme hakları)
Örnek: Toplu iş sözleşmesi, sosyal güvenlik hakkı
 - **Siyasal kamu hakları:** Katılma hakları = aktif statü hakları
Örnek: seçme ve seçilme hakkı, kamu hizmetine girme hakkı
- **Özel Nitelikli Kamu Hakları:** Belli kişilerin kamu kuruluşları ile olan ilişkilerini düzenleyen kamu hakları
Örnek: Devlet memurlarının aylık hakkı

ÖZEL HAKLAR (Bireylerin kendi aralarındaki ilişkiler)

Mahiyetine Göre Özel Haklar

- **Mutlak Haklar:** Herkese karşı ileri sürülebilen ve hak sahibi tarafından istenilen şekilde kullanılabilen haklardır.
 - Mallar üzerindeki mutlak haklar (**hâkimiyet hakları**)

- Maddi mallar üzerindeki mutlak haklar (**aynî haklar**)
 - **Mülkiyet hakkı:** Sahibine tam ve sınırsız yetki verir.
 - **Sınırlı aynî haklar:** Mülkiyet hakkının bünyesinde barındırdığı kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkilerinden sadece bir kısmını hak sahibine tanır. Kanunda sınırlı sayıda sayılmıştır. Yenisinin yaratılması sadece kanunla gerçekleştirilebilir. Bir sözleşme ile ya da başka kanalla yeni bir sınırlı aynı hak türetilemez.
 - **İrtifak hakları:** Başkasına ait (başkasının mülkiyetinde olan) bir eşyayı **kullanma veya ondan yararlanma yetkisini** verir.
 - **Aynî irtifak hakları:** Genellikle iki taşınmazdan birinin diğeri üzerinde haiz olduğu hak şeklinde ortaya çıkar.
 - **Şahsi irtifak hakları:** Bir mal üzerinde kişiler lehine kurulan haklardır. (oturma hakkı, intifa hakkı...)
 - **Karma irtifak hakları:** Bir taşınmaz lehine veya belli bir kişi lehine kurulur.
 - **Taşınmaz yükü:** Bir taşınmazın malikinin yalnız o taşınmazla sorumlu olmak üzere diğeri bir kimseye bir şey vermek veya bir iş yapmakla yükümlü kılınmasıdır. (MK Md 839)

*x'nin bir domates tarlası, y'nin de bir salça fabrikası olsun. x ile y arasında yapılan sözleşmeye göre her yıl x 1 ton domatesi y ye vermeye borçlanıyor. y de domatesleri sadece x'den almayı taahhüt ediyor. y domates alma işini güvence altına almak istiyor, x de domates tarlasını teminat olarak gösteriyor. bu taşınmaz yükü olur. taşınmaz yükünde teminat olarak gösterilen taşınmaz, verme borcunun doğrudan konusunu teşkil etmek zorundadır. x teminat olarak domates tarlasını değil de, evini teminat olarak gösterse bu **ipoteke** olur, taşınmaz yükü olmaz.*

From <<https://eksisozluk.com/tasinmaz-yukumulugu--1413546>>

- **Rehin hakları:** Güvence teşkil eden haklardır. Alacağını borçlusundan alamaması hâlinde rehin verilmiş olan şeyi sattırıp paraya çevirmek yoluyla alacağını tahsil etmek yetkisini verir.

Taşınır rehni: “teslim koşullu taşınır rehni

Taşınmaz Rehni:

 - İpotek
 - İpotekli borç senedi
 - İrat senedi
- Maddi olmayan mallar (gayrimaddi mallar) üzerindeki mutlak haklar
 - Fikir ve sanat eserleri (5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu)
 - Sınai eser ve markalar (6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu)
- **Şahıslar üzerindeki mutlak haklar (kişilik hakları)**
 - Hak sahibinin kendi şahsiyeti üzerindeki mutlak hakları
 - Başkalarının şahsiyeti üzerindeki mutlak haklar
- **Nispi Haklar:** Sadece belirli kişilere karşı ileri sürülebilen haklardır.
 - Alacak hakları
 - Alameda alacak hakları
 - Hukuki işlemler
 - Tek taraflı hukuki işlemler
 - Çok taraflı hukuki işlemler
 - Haksız fiil

- Sebepsiz zenginleşme
 - Güçlendirilmiş (etkisi kuvvetlendirilmiş) alacak hakları
- Grup hakları

Konularına Göre Özel Haklar

- Malvarlığı (mamelek) hakları
Örnek: Mülkiyet hakkı, alacak hakkı
- Kişilik hakları
Örnek: Şeref ve haysiyet, Vücut bütünlüğü

Kullanılmalarına Göre Özel Haklar

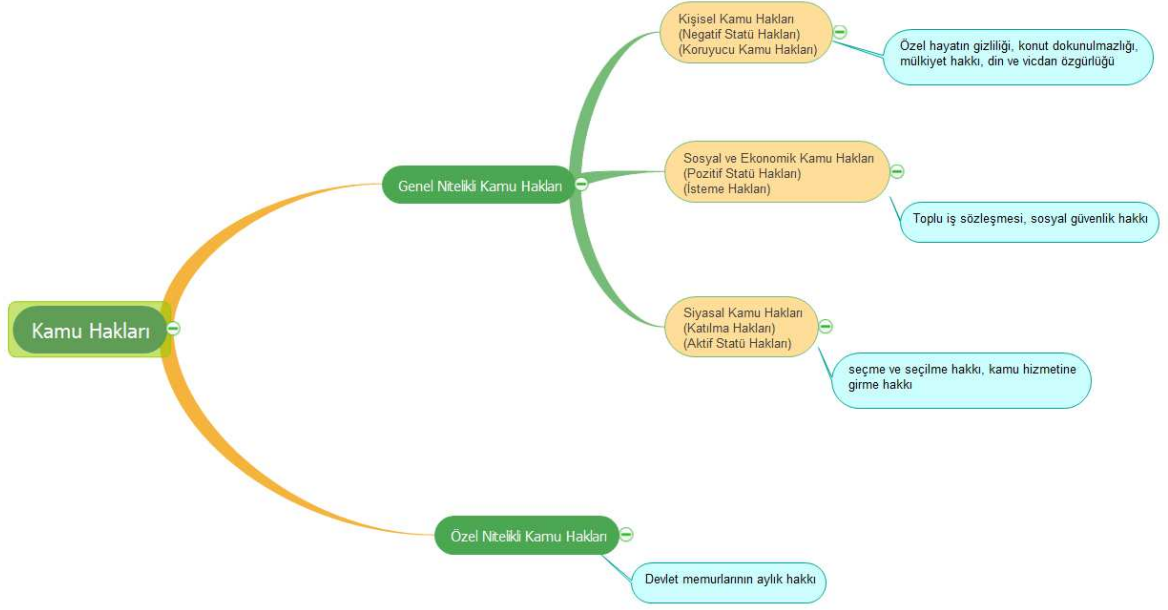
- Devredilebilen haklar
Örnek: Mülkiyet hakkı, telif hakkı, alacak hakkı (temlik)
- Devredilemeyen haklar
Örnek: AYNİ HAK: oturma ve yararlanma hakkı, NİSBİ HAK: nafaka hakkı, SIKI SIKI BAĞLI: boşanma hakkı, nişan bozma hakkı

Amaçlarına Göre Özel Haklar

- Yenilik doğuran (inşai) haklar
 - Kurucu (yaratıcı) yenilik doğuran haklar
Örnek: sözleşme hakkı, geri alım (vefa) hakkı, ön alım (şuf'â) hakkı
 - Değiştirici yenilik doğuran haklar
Örnek: ayıplı mal için satış bedelinden indirim talep hakkı
 - Bozucu yenilik doğuran haklar
Örnek: boşanma hakkı
- Alelade haklar (yenilik doğurmayan yalın haklar)
Örnek: Velayet altındaki çocuğa öğüt verme hakkı

Bağımsız olup olmadıklarına Göre Özel Haklar

- Bağımsız haklar (asıl haklar) Diğer hakların kullanılmasına bağımlı değildir.
Örnek: mülkiyet hakkı, alacak hakkı
- Bağımlı haklar (fer'i haklar) : Asıl sözleşme yükümlülüğü yerine getirildiğinde bu hak otomatik olarak ortadan kalkar
Örnek: ipotek hakkı: bankadan kredi çekeceğim zaman banka evi ipotek gösterme şartı getirilir. Ana parayı bankaya ödediğim andan (sözleşme yükümlülüğümü yerine getirdiğim anda) itibaren bankanın bu ev üzerindeki ipotek hakkı kendiliğinden kalkar.

Hakkın Kazanılma Olguları:

Hukuki Olay	Hukuk düzeninin kendilerine hukuki sonuçlar bağladığı olaylardır
Hukuki Fiil	Hukukun kendisine hukuki sonuç bağladığı insan iradesidir: A. Hukuka Uygun Filler 1. İrade veya iş ve emek açıklamaları: a. Hukuki işlem i. İrade Açıklaması ii. Hukuki Sonuç b. Hukuki işlem benzeri fiiller c. Maddi fiiller: irade açıklaması yoktur 2. Bilgi veya haber verme (tasavvur) açıklamaları 3. Duygu Açıklamaları: vasiyetnamesini tehditle değiştirtilen kişinin diğerini affettiğini belirtmesi B. Hukuka Aykırı Filler: 1. Haksız Fiil: Trafikte birisinin aracına çarpmak 2. Borca aykırı fiiller (borca aykırılık):
Hukuki İşlem	Bir veya birden fazla kişinin hukuki bir sonuca yöneltilmiş irade açıklamasıdır.

Hakların Kazanılması

- **Aslen Kazanma:** hakkın ilk kez doğması ve bu hakka sebep olan kişinin hakka sahip olması --> telif (roman), patent, yeni doğmuş çocuk üzerinde anne babanın velayet hakkı, bir kişinin kazandırıcı zaman aşımı suretiyle bir malın hakkını kazanması
- **Devren Kazanma** (fer'en iktisap): Parasal bir alacağın temlik edilmesi (borcun bana değil, benim borcumun olduğu diğer şahsa ödenmesinin istenmesi): Bu durumda diğer kişi alacağını devren kazanmış olur, ev satın alınması: önceki malikinden evin devralınması, araba satın alınması, İyiniyet bu alanda etkin rol oynar.
 - Külli Halefiyet: Hak, bütün alacak (aktif) ve borçları (pasif) ile devredilir
 - Cüz'i Halefiyet: Sadece bir kısım haklar bir kimseden başka bir kimseye devir yoluyla geçirilir

İyiniyet, bir hak kazanılırken hakkın kazanılmasına engel olan bir sebebin mevcudiyeti veya o hakkı kazanmak için gerekli olan bir unsurun yokluğu hakkında gerekli özeni göstermesine rağmen kişide var olan, makul görülebilen bir yanlış bilgi ya da bilgisizliktir. TMK Md 3 kapsamında **iyiniyet bir karinedir.**

Örnek: Bedelini ödeyip bir TV aldınız (satan kişinin bu malı satma yetkisine - tasarruf yetkisine sahip mal sahibi olduğunu farz ederseniz) ancak TV'yi size satan kişi alın sahibi değilse, yani bu mal o kişiye emanet edilmişse, hukuk size der ki "hatalı bilgi senin kendi kusurundan kaynaklanmamış, o sebeple senin iyi niyetini koruyorum, sen bu malikliği bilmeden aldın"

- Örnek: Ben rızamla gömleğimi kuru temizleyiciye verdim (kendi rızamla teslim ettim, yani burada kuru temizleyici **emin sıfatıyla zilliyetçidir**, malı sahibinin iradesi dışında -çalışarak- almamıştır) ancak sonra kuru temizlemeci bu gömleği benim haberim olmadan bir başkasına sattıysa, hukuk 3. kişinin (malı alan kişinin) iyi niyetini korur.
- Eğer kuru temizlemeciye verdiğim pantolonun cebinde kalemi unutmuş isem bu kalemi rıza ile vermemişimdir. Bu durumda kuru temizlemeci kalemi 3. kişiye satarsa, kanun 3. kişinin iyi niyetini belli şartlar altında korumaz "Hukuk 5 yıl içinde kalemin asıl sahibine **5 yıl içinde taşınır davası açma** hakkı sunar. Bu dava açılmazsa kalemi satın alan kişi, bu malın

maliki haline gelir) İSTİSNA: Para ve hamiline yazılı senetlerde bu geçerli değildir. **Para bulanındır.**

- Hukukta taşınmazlarda iyiniyet korunur çünkü tapuya güven ilkesi vardır.
- Ancak taşınırılarda malın kişinin iradesi ile elinden çıkıp çıkmadığına bakılır

Ursurur:

- Kişi hatalı (yanlış) bir bilgiye sahip veya bilgisiz olmalıdır.
- Bu hatalı (yanlış) bilgi veya bilgisizlik kendi kusurundan ortaya çıkmış olmamalıdır.
- Bu hatalı (yanlış) bilgi veya bilgisizlik; ya yalnız hakkın doğumu veya kazanılması anında bulunmalı ya da devamlı olarak mevcut olmalıdır.

İstisnai Durumlar:

- Ayırt etme gücü bulunmayanın korunması
- Malı çalınanın korunması
- Malı elinden rızası olmadan çıkmış olan kişinin korunması
 - Malı kaybolmuş kişinin korunması
 - Malı çalınmış kişinin korunması
 - Malı gasp edilmiş kişinin korunması

Örnek Uygulamalar

TMK Md 712: iyiniyetli olan kişinin, taşınmazı **on yıl süre** ile davasız ve aralıksız (zilyet olarak) elinde bulundurması hâlinde, **onuncu yılın sonunda** taşınmazın mülkiyetini (olağan) zamanaşımı yoluyla kazanmasına imkân vermektedir.

Hakkın Kaybedilmesi

- Hakkın nisbi kaybı >>> Devredilmesi
- Hakkın mutlak kaybı >>> Tamamen ortadan kalkması : Kişilik hakları ve velayetin ölüm ile ortadan kalkması ya da hak konusu şeyin telef olması, kazandırıcı zaman aşımı ile hakkın başka kişiye geçmesi, bir kişinin taşınırını terk etmesi (sahipsiz eşya) gibi

Hakkın Kullanılması

>> hukuk düzenince korunan menfaatler çerçevesinde kendisine tanınan yetkilerinden faydalanmak üzere kişinin harekete geçmesidir.

Davranış Kuralları: Kişilerin haklarını kullanırken ve borçlarını ifa ederken hangi kurallara göre hareket edeceklerini gösteren, başka deyişle hakların kapsamını ve içeriğini düzenleyen kurallar (TMK Md.2 : objektif iyi niyet kuralları)

Dürüstlük kuralları MK Md 2/1: (objektif iyi niyet kuralları), dürüst, normal, orta zekalı, makul kişilerin, toplum içinde karşılıklı güvene, ahlaka ve dürüstlüğe dayalı davranışları sonucunda ortaya çıkan ve toplumun ihtiyaçlarıyla iş hayatının gereklerine uygun olduğu ölçüde herkesçe benimsenen yazılı olmayan kuralların tümü

Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı: MK Md. 2/2:"Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz"

Kanuna Karşı Hile: Bir emredici hukuk kuralının hukuka aykırı bir fiil için öngördüğü yaptırımdan korunmak amacıyla kanunda yer alan bir başka kuraldan yararlanarak yasaklanmış sonucu elde etmek

Örneğın:

Vatandaşlık elde etmek için evlilik yapılması, dürüstlük kuralına aykırıdır = hakkın kötüye kullanımı = kanuna karşı hile.

Aynı evde yaşadığı halde babadan kalan sosyal güvenlik haklarını kullanabilmek için boşanmaları dürüstlük kuralına aykırıdır.

Hakkın Kötüye Kullanılması - Şartları

1. Hukuk düzeni (kanun) tarafından tanınmış bir hakkın varlığı,
2. Bu hakkın (haklı bir menfaatin yokluğu, hakkın sosyal veya ekonomik amacından saptırılması gibi) açıkça dürüstlük kuralına aykırı olarak kullanılması,
3. Hakkın dürüstlük kuralına aykırı kullanılmasından başkalarının zarar görmüş veya zarar görme tehlikesiyle karşılaşmış olmaları.

Hakkın Korunması

Talep Hakkı: Hukuki ilişkinin içeriğini oluşturan edimin yerine getirilmesini, yükümlü olan kişiden istemek yetkisi

Dava Hakkı: Talep hakkını Devletin tarafsız ve bağımsız yargı organları (mahkemeler) önünde ileri sürme ve onlar aracılığı ile yerine getirilmesini isteme yetkisi

Dava: Bir kişinin hakkının korunması ya da elde edilmesi, bir uyuşmazlığın halli veya önlenmesi yahut bir kişiye karşı hukuki bir etkinin sağlanması için mahkeme yoluyla Devletin harekete geçmesinin istenmesi

Çekişmeli Yargı: Bir mahkemenin önüne gelen davada, davacı ve Davalının yer alması

Çekişmesiz Yargı: Bir mahkemenin önüne gelen davada, sadece Davacı'nın yer alması

Hukuk Davaları:

1. Eda Davası

- a. Tazminat davası (bir zararın giderilmesi)
- b. İfa davası (davalının bir borunu yerine getirmesi)
- c. İstihkak Davası: (mülkiyet hakkına bağlı olarak bir malın iadesi)

Zaman aşımı:

- Kaybedilen ve çalınan eşya bakımından: TMK'ya göre **5 yıl** (TMK Md 989)
TMK MADDE 989.-Taşınır çalınan, kaybolan ya da iradesi dışında başka herhangi bir şekilde elinden çıkan zilyet, o şeyi elinde bulunduran herkese karşı beş yıl içinde taşınır davası açabilir.
Bu taşınır, açık artırmadan veya pazardan ya da benzeri eşya satanlardan iyiniyetle edinilmiş ise; iyiniyetli birinci ve sonraki edinenlere karşı taşınır davası, ancak ödenen bedelin geri verilmesi koşuluyla açılabilir.
- İyiniyet Karinesi kapsamında Taşınmazlarda: **10 yıl**
TMK Md 712: iyiniyetli olan kişinin, taşınmazı on yıl süre ile davasız ve aralıksız (zilyet olarak) elinde bulundurması hâlinde, onuncu yılın sonunda taşınmazın mülkiyetini (olağan) zamanaşımı yoluyla kazanmasına imkân vermektedir.
- miras sebebiyle ise **10 yıl** (iyiniyetli olmayanlar için **20 yıl**) (TMK Md. 639)
Madde 639- Miras sebebiyle istihkak davası, davacının kendisinin mirasçı olduğunu ve iyiniyetli davalının terekeyi veya tereke malını elinde bulundurduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mirasbırakanın ölümünün veya vasiyetnamenin açılmasının üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. İyiniyetli olmayanlara karşı zamanaşımı süresi yirmi yıldır.
- icra iflasa göre **7 gün , zilyetlik**

2. Tespit Davası

3. İnşai Dava - Yenilik Doğuran Dava

4. **Belirsiz Alacak Davası:** davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilme-sinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle açılabilen dava
5. **Topluluk Davası:** dernekler ve diğer tüzel kişiler, statüleri çerçevesinde, üyelerinin veya mensuplarının yahut temsil et-tikleri kesimin menfaatlerini korumak için, kendi adlarına, ilgililerin haklarının tespiti veya hukuka aykırı durumun giderilmesi yahut ilgililerin gelecekteki haklarının ihlâl edilmesinin önüne geçilmesi için açtıkları davalar

Savunma Şekilleri

- İnkâr
- İtiraz
- Def'i İleri Sürülmesi

Hakkın, Kişinin Kendisi Tarafından Korunması (İstisnai Durumlar)

- Haklı savunma (meşru savunma/meşru müdafaa): orantılı savunma beklenir,
 - 3. kişi lehine meşru müdafaa: siz kavgaya tanık olduğunuzda kavgayı ayırmak üzere orantılı güç kullanması
- Zaruret (ıztırar) hali: lise öğrencisi köpek saldırısına uğruyor ve korunmak için bir dükkân kapısını kırarak içeri girmesi --> sonradan zararın karşılanması istenebilir
- Kuvvet kullanma (ihkak-ı hak): TBK Md.64/3

İspat: İspat, bir olayın veya olgunun varlığı veya yokluğu hakkında hakimin kanaat sahibi olmasına yönelik bir ikna faaliyeti

İspat Yükü: TMK Md 6: "Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür."

İSTİSNALAR:

- normal durumun aksinin ispatı
- ispat yükünün Kanunla belirlendiği haller: Bazı örnekler
 - sözleşmelerde, edimin ifa edilmemesinde borçlu, kusursuz olduğunu ispat ile yükümlü tutulmuştur (TBK. 112).
 - Anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri de kusursuz olduklarını ispatlamadıkça, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zararlardan sorumlu tutulmaktadırlar (TTK m.553/1).

Resmi Sicil: Devlet memurları veya noterler, resmî makamlar tarafından tutulan sicillere (nüfus kütüğü, tapu sicili, evlenme sicili vb.)

Resmi Senet: Noterler veya yetkili makamlar tarafından düzenlenen, mahkeme ilamları, vakıf senedi, miras sözleşmesi vb. yazılı belgeler

İkrar: Taraflardan birinin iddiasının gerçek olduğunun karşı tarafça kabul edilmesi

19.12.2018 - 15:00 - 16:00

ÜNİTE:7 ÖZEL HUKUKUN DALLARI

- Özel Hukuk: İki tarafın iradelerinin serbest bırakıldığı alandır.

İnsancıl hukuk:

- Her türlü silahlı çatışma ve benzeri sıcak gerginlik ortamında, silahlı çatışma ve sıcak savaşa taraf olamayan, masum (sivil) insanların korunması hukukudur.
- Silahlı çatışmalardan doğabilecek bütün zararların önlenmesi ve sivil halkın bu gibi tehditlere karşı korunmasını sağlayan kurallar bütünüdür.

Genel Kamu Hukuku:Devletin tanımı, öğeleri, tarihsel gelişimi, devlet yapıları ve insan haklarını inceleyen hukuk

KAMU HUKUKU-ÖZEL HUKUK AYRIMININ BELİRLENMESİNDE BAŞVURULAN ÖLÇÜTLER

Egemenlik Ölçütü

Bu ölçüte göre, hukuki bir ilişkinin tarafları ya da taraflardan birisi devletin egemenlik yetkisine dayanıyorsa o ilişki bir kamu hukuku ilişkisi olarak nitelendirilmelidir. Zira egemenlik devletin en temel niteliğidir ve devlet bu yetkisine dayanarak hukuki ilişki kurmaktadır.

Menfaat Ölçütü

Menfaat ölçütü, kamu hukuku kurallarının kamusal menfaatleri koruduğu, özel hukuk kurallarının ise gerçek ve tüzel kişilerin menfaatlerini koruduğu düşüncesine dayanır. Ancak menfaat kavramı pek çok durumda belirsizdir. Üstelik kamu menfaatleri ile özel kişilerin menfaatleri arasında sınır çizmenin görüldüğü kadar kolay olmadığının da altı çizilmelidir.

İrade Hürriyeti Ölçütü

Bu ölçüt, hukuki bir ilişkide tarafların o ilişkiyi kurmak veya sona erdirmek konusunda ne kadar serbest oldukları esasına dayanır. Buna göre taraflar bağımsızsa o ilişki özel hukuk ilişkisi sayılmalıdır.

Eşitlik Ölçütü

Bu ölçüte göre, hukuki bir ilişkinin tarafları eşit statüde ise o ilişki özel hukuk ilişkisi; taraflardan birisi kamu gücüne dayanarak daha üst bir statüde ise o ilişki kamu hukuku ilişkisi kabul edilmelidir. -Bu açıdan bakıldığında taraflardan birisi devlet olsa dahi ilişki eşit bir ilişki ise özel hukuk ilişkisinden söz edilebilir.

Pragmatik Ölçüt

Pragmatik ölçüte göre, hukuk gibi geniş bir alan pratik nedenlerle kamu hukuku ve özel hukuk ilişkileri ayrılmalıdır. Bu ölçüt bilimsel olmaktan çok uygulama ve öğretme yöntemleri açısından geliştirilmiştir. Nitekim Türkiye’de de hukuk fakülteleri Kamu Hukuku ve Özel Hukuk biçiminde bölünmekte; yüksek lisans eğitimi kamu hukuku-özel hukuk ayırımına göre verilmektedir.

Uygulama Yöntemi Ölçütü

Bu ölçüte göre, re’sen (kendiliğinden) uygulanan hukuk kuralları kamu hukuku alanına ilişkindir. Buna karşılık tarafların iradelerine bağlı olarak oluşturulan ve uygulanan kurallar özel hukuk alanına ilişkindir. Nitekim kamu hukuku kuralları kişilerin taleplerinden bağımsız olarak uygulanabilirken özel hukuk kurallarının uygulanabilmesi için kişilerin talepte bulunması gerekir.

Özel Hukukun Dalları

- Medeni Hukuk (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu)
 - Kişiler Hukuku
 - Aile Hukuku
 - Eşya Hukuku
 - Miras Hukuku
 - Borçlar Hukuku (6098 sayılı Borçlar Kanunu)
- İş Hukuku
 - Bireysel iş hukuku (4857 sayılı İş Kanunu)

- Toplu iş hukuku (11695 sayılı Sendikalar ve toplu iş sözleşmesi kanunu)
- Sosyal güvenlik hukuku (5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu)
- Ticaret Hukuku (6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu)
 - Ticari İşletme Hukuku
 - Şirketler Hukuku
 - Kıymetli Evrak Hukuku
 - Taşıma İşleri Hukuku
 - Deniz Ticareti Hukuku
 - Sigorta Hukuku
- Devletler Özel Hukuku
 - Vatandaşlık Hukuku
 - Yabancılar Hukuku
 - Kanunlar İhtilaf Hukuku

26.12.2018 - 15:00 - 16:00

ÜNİTE:8 KAMU HUKUKUNUN DALLARI

Özel Hukuk Dalları

Medeni Hukuk
İş Hukuku
Ticari Hukuku
Devletler özel Hukuku

Kamu Hukuku Dalları

Uluslararası Kamu Hukuku (Devletler Genel / Umumi Hukuku)
Anayasa Hukuku
Genel Kamu Hukuku
Ceza Hukuku
İdare Hukuku
Mali Hukuku
Yargılama Hukuku

- Kamu hukukunda işlemler tek yönlüdür, devlet karşı tarafın onayını beklemes. Hizmeti alan taraf (bizler), işlemin hukuka uygun olduğunu kabul ederiz (**Hukuka Uygunluk Karinesi**) Ancak hukuka aykırı olduğu düşünülürse, işlemin tarafı olarak **idari yargıya** gidilir ve işlemin **denetlenmesi** istenir. Aykırılık varsa işlem mahkeme tarafından **iptal** edilir.
- Bu işlemler re'sen icra edilir, kamunun herhangi bir yere gidip onay almasına gerek yoktur (Örneğin: Tayin işlemi, trafik cezasının kesilmesi,...)

Uluslararası Kamu Hukuku

Devletlerin birbiriyle ve uluslararası kuruluşlarla olan ilişkileri düzenlenir.

Kaynakları:

- **Uluslararası Antlaşmalar:** AİHS ya da 2 devlet arasındaki anlaşmalar
- **Örf ve Adet Hukuku:** Örnek Viyana sözleşmelerinde bir devletin bir sözleşmeye nasıl imza atacağı yazar ama buna taraf olmayan bir devlet, taraf olan bir devletle sözleşme yaparken, örneğin kimin imzalayacağına dair bilgiyi, o devletin bu zamana kadar yaptığı sözleşmelere bakarak kimin yetkili olduğuna karar verilir.
- **Hukukun Genel Kuralları:** Bazı kuralların sözleşmede açıkça yazmasına gerek yoktur. Mesela "her devlet kazanılmış haklar saygı gösterecektir gibi". Bu gibi hukukun genel kurallarına herkesin riayet edeceği kabul edilir.

ANAYASA HUKUKU

Somut olarak devletin tanımını yapar.

TC Devletin Temel Nitelikleri (AY Md. 2)

- İnsan haklarına saygılı devlet
- Atatürk milliyetçiliğine bağlı devlet
- Demokratik devlet
- Laik devlet
- Sosyal devlet
- Hukuk devleti

Anayasaya göre Temel Hak Kategorileri

- Kişisel Kamu Hakları
- Sosyal ve Ekonomik Haklar
- Siyasal Haklar

GENEL KAMU HUKUKU

Karşılaştırmalı bakış açısı ile devletin tanımını yapmaya çalışır.

İnsan hakları ile yakından ilgilidir ancak insan haklarını farklı şekilde sınıflandırır.

1. Kuşak İnsan Hakları: Devletin karışmama yükümlülüğü altında bulunduğu haklar (klasik haklar) mülkiyet, seçme ve seçilme hakkı (Bu hak anayasaya göre siyasal kamu hakları arasında yer alır)

2. Kuşak İnsan Hakları: Devletten bir şey isteme hakları

3. Kuşak İnsan Hakları: 2. dünya savaşı sonrası ortaya çıkan haklar

Kişisel verilerin korunması hakkı (Anayasa'da 20. maddede kişisel kamu hakları grubundadır)

Bir hakkın kaçınıcı kuşak hak olduğu farklı kategoridir, anayasaya göre hangi hak grubunda olduğu farklı kategoridir.

Anayasa hukuku ile çok iç içedir.

Devletin:

- İnsan
- Ülke
- Egemenlik

olmak üzere 3 temel unsuru bulunur.

CEZA HUKUKU (5237 Sayılı TCK başta olmak üzere bir çok kanunda -TTK gibi- ceza tanımı vardır)

Dar tanım: Suç ve ceza

Geniş Tanım: İnfaz hukuku, ceza usul hukuku gibi daha geniş alanları vardır.

Yaptırımlar

1. Ceza

a) Hapis Cezası

- Ağırlaştırılmış müebbet
- Müebbet
- Süreli hapis
 - Kanun farklı bir düzenleme öngörmediyse 1 aydan az 20 yıldan fazla olamaz
 - Verilen ceza 1 yıldan az ise buna "kısa süreli hapis cezası" denilir. Bu cezalar TCK 51'e göre yaptırım tedbirlere çevrilir.

b) Adli Para Cezası

- Kanun farklı bir düzenleme öngörmediyse :
 - 5 - 730 gün arasında olmalıdır.
 - Gün para cezası sisteminde 20 - 100 TL arasında olabilir.

2. Güvenlik Tedbirleri

- Belirli haklardan yoksun bırakma

- Müsadere

DİĞER ALANLAR:

- İdare Hukuku: Yetki ve görevler, ...
- Mali Hukuk: --> Vergi Hukuku: Vergi kimden hangi oranda hangi vergi alınır...
 - Vergi Hukukunda Genel İlkeler:
 - Vergi geneldir - herkesten vergi alınır
 - Vergide adalet esastır - Alınan vergi herkesin mali gücüne göre alınır
 - Vergide kanunilik ilkesi esastır - vergi kanunla koyulur, değiştirilir ve kaldırılır
- Yargılama Hukuku:
 - Medeni Yargılama : Boşanma davasının açılma yöntemleri
 - İcra İflas Hukuku:
 - Ceza Muhakemesi: sanık, şüpheli kimdir...
 - İdari Yargılama:
 - Uyuşmazlık Yargılaması:
 - Anayasa yargısı: kanunun aykırılığına dair kim anayasa yargısını harekete geçirir,...

Sorumluluk Reddi: Bu dokümanda yer alan bilgiler 2018-2019 Eğitim Döneminde yayımlanan AÖF E-Kampüs'te yayımlanan ders materyalleri ile Canlı Ders videolarındaki anlatımlardan hazırlanmıştır. Dokümandaki bilgilerde yer alan olası hata ve eksikliklerden sorumluluk kabul edilmemektedir. Adalet programı sınavlarına hazırlanmada temel kaynak olarak Anadolu Üniversitesi E-Kampüs sisteminde yer alan ders materyalleri esas alınmalıdır.

Bu dokümanın en güncel şekli, ücretsiz olarak <http://afyonluoglu.org/aof-ders-notlari/> adresinden indirilebilir.

Son Güncelleme Tarihi: 05.01.2019